

Я все приніс, уклав їй плечі, тихо сьорбав
чорний чай. Пахло сухою деревиною та
долівкою. Холод відчувався кінчиком носа.
В чорноті щось ухнуло. Тоді заскиглило.
Раптом зарипіли сосни. Схоже, вгорі
насувався фронт погоди. Над нами ніжно
тріпотів кажан. А потім щез. Зі свистом крил
пролетіла зграйка дрібних птахів. Чому
вночі?

Щось відбувалося.

У грудях легенько мліло. Приємно так.
І голова легка. Може, все ще від ранкового
кохання.

Я вихлюпнув густу заварку, що лишилася
на дні чашки, далеко у хвою. Ліс починався
різко, стіною в кількох метрах від будинку.

ISBN 978-617-614-330-7

9 786176 143307

ВИВІТРЮВАННЯ

Артем Чапай

Артем Чапай

ВИВІТРЮВАННЯ

Артем Чапай

Вивітрювання

УДК 82-3
Ч 19

Чапай, Артем

Вивітрювання / Артем Чапай. — Чернівці : Книги — XXI, 2021. — 176 с.

ISBN 978-617-614-330-7

Наскільки справді зміняться люди в екстремальних умовах? Напевно, навіть після кінця світу хтось інтригуватиме та сваритиметься, братиме й даватиме хабарі, буде борсатися заради привілеїв, ширити ненависть або теорії змови — а хтось, навпаки, піклуватиметься про слабких і допомагатиме чужим, прагнучим справедливості й виявлятиме милосердя, буде любити, навіть жартувати попри все. Чи, може, та сама людина робитиме як одне, так і друге?

Видано у співпраці з Літературною агенцією OVO

Усі права застережено. Відтворювати будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та в будь-який спосіб, зокрема електронно, без письмової згоди правовласників заборонено.

ISBN 978-617-614-330-7

© Книги — XXI, 2021

© Артем Чапай, 2021, *текст*

© Мар'яна Микитюк, 2021, *обкладинка*

© Артем Чапай, 2021, *фото на суперобкладинці*

ВИВІТРЮВАННЯ

ЗМІСТ

Гора	7
Острів	57
Орда	123
Весна	154

ГОРА

1

Ми обоє, я і Зоя, страшно замахались.

Останні роки працювали на двох із половиною роботах кожне. Офіс, та ще з дому, та ще підробітки. Все, що не постійне й нестабільне, називали фріланс. Від free, вільний.

Зоя казала:

– Гордо звучить: фріланс. Халтурки – вже не так. Не кажучи про підробітки.

Обоє понаїхали, обоє від простих батьків, ми жили у столиці з перших курсів універу, почали працювати, не закінчивши вчитись, і досі збирали на квартиру. Тим часом оренда з'їдала те, що ми відкладали. Тішили себе тим, що в деяких містах, за чутками з інтернету, так живуть усі й ціле життя. Зоя казала:

– А що ти хочеш. Київ – другий Берлін.

І пирхала в чашку з кавою.

А оце порахували, скільки відклали за весь час (а ми разом іще з підліткового віку). Психанули. Зоя, сидючи на підвіконні, склавши пальці в кільце, казала: не можна так просто взяти й назбирати на квартиру в Києві. Так, аби

з чесної роботи, не за чужий рахунок, не зі спадку, без допомоги. А зв'язуватись із нашими банками – табу. Thank you very much. Не Європа, хоч і другий Берлін. Однокурсник, як справляв тридцятиліття, на питання, що ж ти встиг у свої роки, відповів: я встиг не взяти кредит. Ми ще ніби й молоді, але вже пережили кілька криз. На цих теренах одна плавно переповзає в іншу.

Але що ж далі, ми обоє, я і Зоя, не знали.

Треба взяти паузу.

Реорганізуватися, казала Зоя.

На початку червня ми обоє пішли у відпустки за власний рахунок (бо ж як інакше лицарству-фрілансерству), з'їздили до господарів на Куренівку, заплатили за оренду квартири на два місяці вперед, перекрили газ і воду, вдосвіта сіли в нашу машину Ракель – беушний сірий «ланос» на газу – й поїхали в Карпати.

Ракель, стара кобила, почала показувати коні зразу за Житомиром. Полетів газ. Негучний пук – і тяги нема. Як не газуй, обороти падають, і Ракель стає мертво.

– Що, знову? – Зоя, флегматично.

– Та блллііннн, і тисячі кілометрів не проїхали.

– А ти тільки тиждень тому казав: «Щось підозріло давно нічого не ламалося».

Я нервово сміюся.

Виліз, підняв капот. Так і є. Полетів антихлоп, мать його йоп. Це таке гумове кільце, яке приєднує двигун до газового обладнання. Якось так. Місяця не минуло, як міняли. Може, я неправильно їжджу. Кільце зривало вже стільки разів, що навіть я знаю, як діяти: перев'язую місце з'єднання пластирем з аптечки, щоб дотягти до СТО.

– Це точно безпечно?

– Біс його знає.

Однаково все поки зачинено. Тільки пташки в лісосмузі цвірінькають.

Аж у Радивиліві заїхали на ремонт. Молодий хлопець у засмальцованому комбінезоні без коментарів поставив новий антихлоп. Рутинна операція.

– Так а чого воно летить так часто?

Він подивився на мене, як на гуманітарія.

Вже за Стриєм вилетів кулак, мати його так. Це такий суглоб, який приєднує коробку передач до коліс. Якимось так. Отут я точно сам винен, що покалічив Ракелюшку. Вперся у три фури на звивистій дорозі, фіг обженеш. Теліпаєшся за ними пів години. Я дратувався і, схоже, при спробі різкого обгону надто рвучко перемкнув передачу на нижчу й, не відпустивши зчеплення, вдарив по газах. А то й на ходу ввімкнув задню. З мене станеться. Щось таке руки пам'ятають. Словом, заскреготали кобилячі суглоби вниз, жадливо затріщали кості, Ракель здригнулася від болю, прошкандибала за інерцією до узбіччя – і все. Стоїть, не дише. Спасибі, що без ДТП.

Зоя мовчала. Знаю я цей її стан. Холодна лють, як наживає його сама Зоя. Я теж лише сопів і слова не казав, аби ми не посварилися.

Скільки не об'їджаю Стрий, враження завжди однакове: пил караванів. Фури тут якимось ніби концентруються, збиваються стадами, що тягнуться, і тягнуться, і тягнуться, як під час великої міграції в африканській савані в National Geographic. Чи як ото коли корів у селі мусиш перечекати. Тільки цих не перечекаш.

Добрий чоловік на вишневих «жигулях» дотяг Ракель до СТО й відмовився брати гроші. Була обідня пора, й ремонт забрав решту дня. Та й то, спасибі дядькові на станції: знайшов по телефону нові суглоби, з'їздив у Стрий, купив, а потім працював, доки не доробив. У пітьмі вже. Ми вдячно дали йому кілька соток зверху.

– Все. Давай розслабимось і тут заночуємо, – Зоя погладила мене по шиї.

– Та ясно, – я здригнувся від несподіваного дотику до пітної шкіри, але був дуже вдячний Зої за цю, звісно, заздалегідь продуману, хай силувану, ніжність.

«Розслабимось», звісно, сильно сказано. Проте явно потрібно реорганізуватися. Знову. Це все хронічна втома. Втома, від якої не відпочинеш, просто виспавшись. Не відпочинеш і за вихідні. Й навіть за тиждень.

Але завтра, завтра ми будемо їхати повільно і не поспішаючи, саме так: по-о-овільно і не-е по-о-оспішаючи. Медитативно. В разі чого – тільки глибоко зітхаючи. Тим паче завтра там закінчиться асфальт. І краще, щоб це сталося не в п'ятні.

Ми робили через Стрий добрячий гак. Саме для того, аби по максимуму їхати асфальтом. Бо ж колись пробували звертати в Дубні й тулити через Тернопіль – Городенку – Коломию. Я сам з тамтих країв. Проте, як казав мій однокласник, «я собі знаю, що дороги там нема, й туди не їду». Одного разу там, у глибокому густому тумані, дорогу нам повільно й довго перетинала фантастична, схожа на диплодока, сільськогосподарська машина, що сунула, меланхолічно пережовуючи стебла, з ґрунтівки на ґрунтівку впоперек розбитої траси. Тоді нам дуже пощастило, що ми й самі пхалися, може, кілометрів двадцять за годину, петляючи між ямами в тумані. Ні. Краще гак у пилюці. Навіть якщо це гак поміж стадами стрийських фур.

Ми переночували у гламурно-пошлуватому, за виразом Зої, motelі. Дзеркало на цілу стіну, шпалери в блискітках, на тумбочці три презервативи в рожевих обгортках. Ммм, протягнула Зоя, але чисто теоретично: затрахані й без сексу. За вікном грюкали, свистіли та шипіли фури. Віконне скло ззовні на палець вкривав шар пилюки.

Виїхали о четвертій тридцять ранку. У просвітах поміж фурами чулося до надриву голосне щебетання пташок. Ми покотилися меланхолійно. Слухали Тома Вейтса і не

поспішали. Не спіймали жодної ями. Ракель не пчихала й не шкутильгала, не сіла на пузо в жодній колії, ми із Зоєю навіть звертали увагу на красу туманно-синіх гір, які наближалися до нас, у які ми вїхали, які розсувалися та змикалися позаду, й до обіду ми без пригод були на місці.

– Слава Ісу. А я вчорай вас чекаю, – вийшов з-за воріт вуйко Василь.

– Поламались.

– А шлег би то трафиу, – абстрактно поспівчував Василь, не вкладаючи у фразу зайвих емоцій. – Но але вже. Доїхалисте.

– Доїхалисми, – відповів я.

Василь відчинив ворота, зроблені, як і паркан, з горизонтальних довгих і гладеньких тоненьких стовбурів сосни. Чи смереки?

Назустріч вискочив, прив'язаний за шию товстим ланцюгом, кудлатий брудно-білий пес, дуже схожий на полярного ведмеда з відео про зміну клімату. «Оверко, в буду», – загнав його назад Василь. Навколо буди, рівно на довжину ланцюга, трава витоптана, як тут кажуть, наніц. Твердо втоптані стежки вели від хати до хліва й до дороги. Решта великого подвір'я – соковито-зелена, акуратно викошена. Коня й худобу водять пастиись іншим боком. Не до вулиці, а вгору.

– Доїхали, – ступивши на м'яку траву, Зоя глибоко вдихнула й затримала повітря. Пауза. – Видихаємо.

Я стояв у дворі й тихо, глибоко дихав. Зоя підійшла й мовчки взяла мене за руку. Я підняв голову й заплющив очі. Викинути з голови місто, політику, тисячу й одне завдання, забути дорогу, шум фур, пил ям.

Десь угорі глухо дзенькають мідні дзвоники. Мекнула вівця. Пахне коровами. Вогкою соломою. Хвоєю. Росою.

– Нагору нінки поїдемо? Чи в селі заночуєте?

Ми із Зоєю презирнулися. Знову сідати в машину. Хай для останнього ривка. Брр.

– А там усе готово?

– Тажи кажу, вчорай чекаю, що ви приїхаєте.

– Давайте сьогодні, – вирішила Зоя. – Тільки в магазин заїдемо.

– Но то жінка ще вас нагодує. Не прямо вже їхати. Я не кажу.

– Василю... невдобно питати... а ви маєте оте, схоже на бринзу?

Він реготнув:

– Будз? Тажи кажу, чекаю вас.

Його дружина Марія, приземкувата, з коротким станом і коротким сивим волоссям, мовчазна жінка, нагодувала нас божественною картоплею з будзом, а тоді так само мовчки пішла годувати свиней.

Цього факту не могла не відзначити Зоя з її специфічним гумором. Наодинці, звісно.

Вуйко Василь тим часом зібрався. Ми зайшли до хліва подякувати Марії й попрощатися, вона махнула нам рукою

і вперше сказала два слова (і ці слова були: «З Богом»), і ми знову сіли в Ракель. Я досі облизувався й соромився спитати Василя, чи то вони часто таке добре їдять, а чи роблять лише для туристів. Угору селом їхали дуже повільно, щоб не черкати дном валуни, що стирчали з дороги. Вода під час дощів постійно вимиває колії. Благо, ґрунт кам'янистий, це сповільнює ерозію. Як «ерозія» по-нашому, згадував я, намагаючись обрати на дорозі рівніше місце для коліс, – «вивітрювання»? Здається, це трохи інше, краєм мозку думав собі, найжджаючи колесом на валун, щоб не посадити Ракель на дно. Ми пливли, як корабель – океанськими хвилями, повільно перевалюючись із боку на бік та з носа на корму. Згрубша, ерозія передбачає видиме переміщення речовини, а вивітрювання – її позірне поступове зникнення. Хм, тоді у випадку наших доріг це якраз вивітрювання, матюкнувся я подумки, таки гепнувши дном об валун. Неминуче!

Магазин серед села, біля потоку, тримав кум Василя. Магазин – це темна кімната в коричневому від дощів, обшитому деревом будинку кума. На підлозі лежать мішки з крупами, стоять ящики із зимовою цибулею, солодкі води, дволітрова кока-кола пластиковими кейсами по шість пляшок. Ми із Зоєю взяли пляшку горілки, а більше – різних рошенек. У горах іноді потрібна анестезія. Та й не тільки в горах.

Василь чекав біля Ракелі.

– Готові? Ано я ще докурю, би-м потім не ставали.

Різко захотілося покурити. Ми обое, я і Зоя, кинули, коли вирішили завести дитину. З дитиною, правда, поки не виходило. Але ж не починати знов. Почну я – почне і Зоя. На щастя, в пачці Василя була остання сигарета, тож різкий момент, коли хотілося попросити, так само різко минув. Василь зім'яв пачку і недбало кинув униз, у потік.

– Дя-а-адьку Василь, – Зоя так і не навчилася серйозно вимовляти «вуйко», вона виросла по інший бік не те що Збруча, а й Дніпра. – Ви ж самі тут живете.

Василь не зразу зрозумів, про що вона взагалі. А коли зрозумів:

– Вода все забере.

– Та де ж забере, подивіться на берег!

Береги потоку були пістряві від рожевих і салаткових кульочків, потьмянілих бляшанок і блискучо-синіх обгорток «Артеку». Хм. Може, люди досі не звикли, що сміття тепер інакше, ніж коли вода все забирала. Ми із Зоею років сім-вісім перед тим були у Сванетії. Крутий обрив до гірської річки в місті Местія весь усіяний сміттям, запнута хусткою бабуся з паличкою йде, зігнувшись у попереку, поперед нас, не спиняючись, кидає вниз на скелю повний пакет і йде собі далі.

Це таке я згадав. А Зоя згадала протилежне:

– Дядьку Василь, от ми були в Дземброні. Ну скільки звідси? Зовсім трошки. Там у господарів різні мішки для різного сміття! Пластик аж у Верховину возять, коли у кого справи в райцентрі.

– Йо. Та в мене у дворі теж чистенько. Бо то є моє. Поїхалисте... Грета.

– Лиш не ображайтесь.

– Я й не думав, – засміявся Василь.

Але мовчав аж до хатини. Куди він дів бичок від сигарети, я не помітив. Нагорі села дорога йшла дедалі крутіше, й Ракель останні десять метрів ледве витягла. Не джип. Одразу за селом пішло рівніше. Та й колії не такі глибокі. Тепер ми їхали серед високих трав хребтом горба. Сосни на схилах по обидва боки лише верхівками сягали нас, і поступово відкривався вид на сині гори. Вони тут справді сині. Не епітет.

Ми підіймалися повільно вище й вище. Машини тут майже не їздять, бо нема куди. Напевно, тільки фіри, запряжені кіньми. Тому й ерозії не видно. Лише протерта до ґрунту, а далі просто притоптана трава. Ми сунули спершу

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.